

Medzi riadkami

METODICKÁ PRÍRUČKA ČITATELSKÝCH STRATÉGIÍ

Mgr. Vladimíra Kamhalová

REALIZÁCIU PROJEKTU PODPORIL

PARTNERI KOMENSKÉHO INŠTITÚTU

Milé kolegyně, milí kolegovia,
práve držíte v ruke alebo prezeráte online príručku k čitateľským
stratégiám, ktorým som sa venovala v mojom projekte s názvom Medzi
riadkami v rámci ročného programu Komenského inštitútu.

Aktivity sú rôzne - niektoré vymyslené, niektoré prevzaté a upravené.
Všetky sa dajú modifikovať, aby boli vhodné pre rôzne vekové
kategórie. Ja som pracovala s tretiakmi na strednej škole, ale niektoré
aktivity som vyskúšala aj na druhom stupni ZŠ u šiestakov.

Príručka obsahuje predstavenie a vysvetlenie vybraných čitateľských
stratégií, ukážky z praxe a prílohy, v ktorých nájdete pracovné listy v
slovenskom aj v anglickom jazyku.

Čítanie a vyučovanie čítania vo mne vyvoláva neskutočnú radosť, a
preto sa teším, že máte o vyučovanie čitateľských stratégií záujem. ♥
Budem veľmi rada, ak niektoré z aktivít vyskúšate a budete so mnou
zdieľať svoje skúsenosti a prípadné postrehy na mojom instagrame
[@ucitelka_slovinciny](#).

A ako svojim žiakom vždy hovorím:
Teraz už ber knihu a pod' čítať!
Oplatí sa, uvidíš.

Vladimíra Kamhalová

**„K DOBREJ KNIHE TREBA
DOBRÝCH ČITATEĽOV.“
- VICTOR HUGO**

PREČO JE ČÍTANIE DÔLEŽITÉ?

V dnešnej dobe, keď sú informačné technológie už prirodzenou súčasťou nášho každodenného života, je dôležitejšie než kedykoľvek predtým, aby sme učili žiakov čítať s porozumením. Aby mohli kriticky myslieť a efektívne hľadať, vyberať a triediť informácie, potrebujú získať čitateľské zručnosti. Je práve na nás, učiteľoch, aby sme do našej výučby zaradili aj stratégie efektívneho čítania a rozvíjali tak čitateľské schopnosti našich žiakov.

ČITATEĽSKÉ STRATÉGIE

V tejto metodickej príručke si bližšie predstavíme tieto čitateľské stratégie:

- 3P
- RAP
- Čítanie medzi riadkami
- Story maps
- Silueta literárnej postavy
- Čítacie kruhy
- Book report

MOŽNOSŤ VOĽBY

Ak chceme žiakov priviesť k čítaniu a naučiť ich efektívne pracovať s textom, nenaučíme ich to pri práci s povinnou literatúrou. Do istej miery by to mohlo fungovať, stratégie z tejto príručky je možné aplikovať aj na povinnú literatúru, ale pre žiakov je oveľa jednoduchšie naučiť sa to s textom, ktorý ich zaujíma a ktorý si sami vyberú. Preto, milí kolegovia, dajme žiakom možnosť vybrať si text či knihu, s ktorou budú počas roka pracovať. Keď ich dané stratégie naučíme, vieme ich jednoducho aplikovať pri práci s povinnou literatúrou.

I. ČASŤ

STRATÉGIE

ČITATEĽSKÁ STRATÉGIA 3P

Ciele:

- získať prehľad o texte
- rozvíjať schopnosť vytvárať predpovede o texte

Cieľová skupina:

- II. stupeň ZŠ, SŠ

Metódy a formy:

- k

Pomôcky:

- text, kniha

Využitie:

- pred samotným čítaním textu

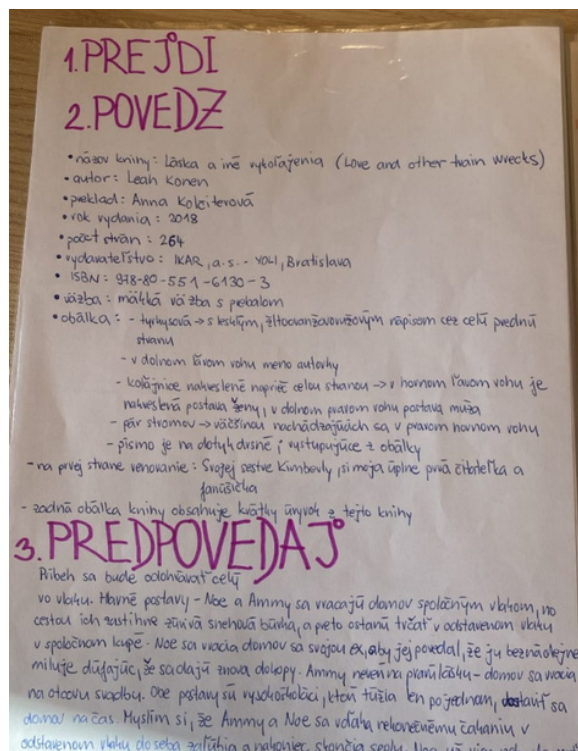
Priebeh aktivity:

Žiaci môžu pracovať samostatne alebo v skupinách. Ako nám už názov naznačuje, skladá sa z 3 častí:

- prejdi
- povedz
- predpovedaj

1. Prejdi

V prvom kroku si žiaci text či knihu prezerajú očami, sledujú formu a štruktúru textu, nadpisy, podnadpisy, obrázky, grafické znázornenia, obálku knihy. Prechádzanie textu pomáha získať predstavu o tom, čomu sa text venuje a čo od neho môžeme očakávať. Je dôležité pracovať s novým a neznámym textom či knihou, ktorého obsah žiaci nepoznajú.

2. Povedz

V druhom kroku povie alebo napíše, čo všetko sa zo svojho pozorovania o knihe dozvedel. Takéto sumarizovanie núti žiakov si knihu či text reálne prejsť. Môžeme sa o svojich zisteniach so žiakmi rozprávať, diskutovať a ak každý žiak pracuje s iným textom/knihou, môžeme ich porovnávať a hľadať spoločné znaky.

3. Predpovedaj

V treťom kroku sa žiaci na základe svojich zistení pokúsia sformulovať svoje predpovede:

- O čom asi text/kniha bude?
- Akým témam asi bude venovať?
- Kam smeruje príbeh postáv?

ČITATEĽSKÁ STRATÉGIA RAP

Ciele:

- získať prehľad o texte
- rozvíjať schopnosť indentifikovať hlavnú myšlienku textu alebo jeho časti
- rozvíjať schopnosť vytvárať otázky

Ciel'ová skupina:

- II. stupeň ZŠ, SŠ

Pomôcky:

- text, kniha

Využitie:

- po prečítaní textu, pri dlhých textoch po častiach, pri práci s knihou napríklad po kapitolách

Postup:

Skladá sa z troch častí:

- Read (čítaj)
- Ask (pýtaj sa)
- Paraphrase (parafrázuj)

1. Read

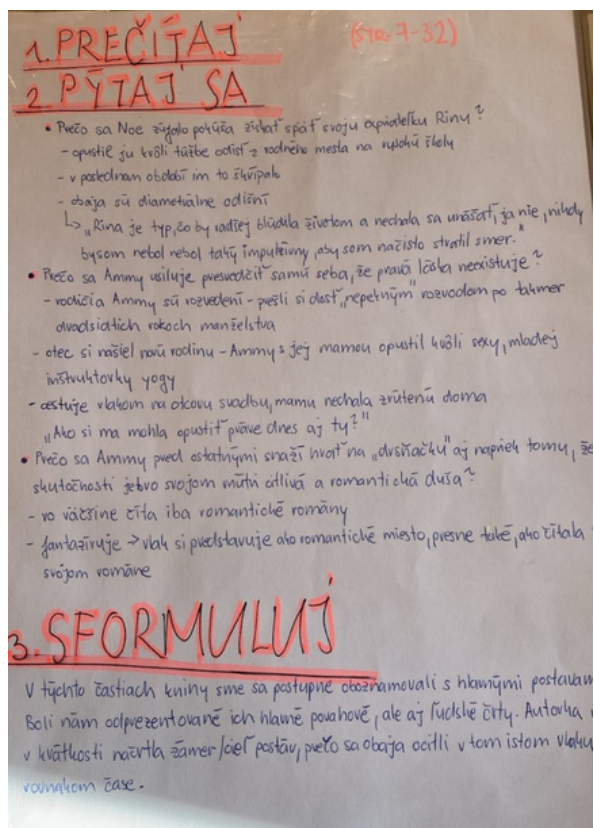
1. Read (čítaj): žiak číta text a snaží sa pochopiť jeho význam. Sústreď sa, hľadá spojitosti a kľúčové slová. Pri tejto stratégii je dôležité vybrať primerane dlhý text. Ak žiak pracuje s celou knihou, je vhodné robiť RAPko vtedy po menších častiach, napr. po kapitolách alebo po pár stranách v prípade, že kniha na kapitoly štrukturovaná nie je.

2. Ask

2. Ask (pýtaj sa): žiak si kladie otázky o texte, ktoré mu pomôžu porozumieť jeho obsahu. Môže sa pýtať napríklad na neznáme slová, hlavné myšlienky, detaily, súvislosti a podobne.

3. Paraphrase

3. Paraphrase (Parafrázuj): žiak si zhrnie hlavné myšlienky a informácie z textu a sformuluje ich vlastnými slovami. Tento krok pomáha žiakom porozumieť textu ešte hlbšie a upevniť si zapamätané informácie.

ČÍTANIE MEDZI RIADKAMI

Ciele:

- rozvíjať kritické myslenie žiakov, vnímanie kontextu a súvislostí
- rozvíjať schopnosť hľadať v texte len naznačené informácie

Cieľová skupina:

- SŠ

Pomôcky:

- text, kniha, vystrihnuté stopy

Využitie:

- pri práci s dlhším textom

Postup:

Čítanie medzi riadkami je ako hľadanie tajomstiev ukrytých v texte. Niektoré informácie nie sú vždy explicitne uvedené, ale sú skryté v kontexte alebo v samotnom texte. Táto čitateľská stratégia sa zameriava na rozpoznanie a pochopenie skrytých informácií, ktoré môžu pomáhať čitateľovi dostať sa do hĺbky textu.

Takáto aktivita si vyžaduje pomoc od učiteľa, pretože nie každý žiak si s ňou vie hneď sám poradiť. Úlohou žiakov je po prečítaní textu vysloviť nejaký výrok či myšlienku, ktorú autor nenapísal do textu priamo, ale ju len naznačil. Každý výrok však musia vedieť podporiť argumentami – dôkazmi z textu. Aby to neboli len abstraktné pojmy, môžeme deťom rozdať malé stopy - nohy, ktoré si ku každému dôkazu nalepia.

STORY MAP

Ciele:

- reflektovať a obsahovo zhrnúť prečítané dielo prostredníctvom vnútornej kompozície

Cielová skupina:

- II. stupeň ZŠ, SŠ

Pomôcky:

- pracovný list - story map

Využitie:

- po prečítaní diela na zhrnutie obsahu

Postup:

Čitateľská stratégia story map (príbehová mapka) je nástroj, ktorý pomáha žiakom vizualizovať si dôležité prvky z diela. Vyzerá ako mapa príbehu, ktorá obsahuje kľúčové informácie o jednotlivých častiach deja, postavách, miestach a dôležitých udalostiach. Táto stratégia pomáha čitateľom lepšie porozumieť štruktúre príbehu vďaka nej si žiak rýchlejšie zapamätá obsah diela.

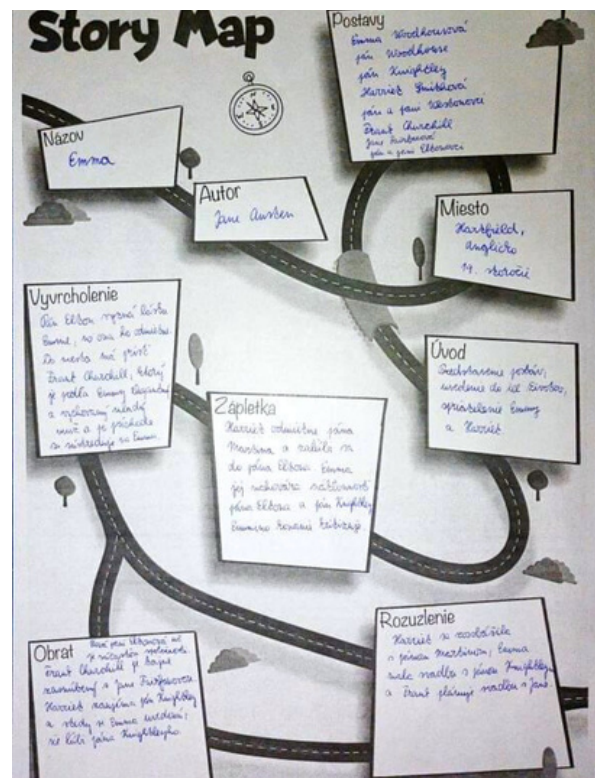
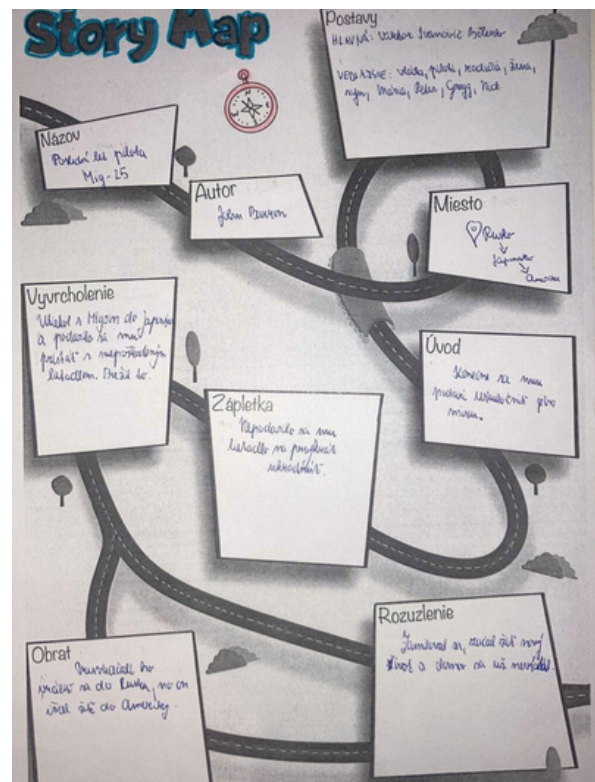
Časti story map:

Úvodná časť:

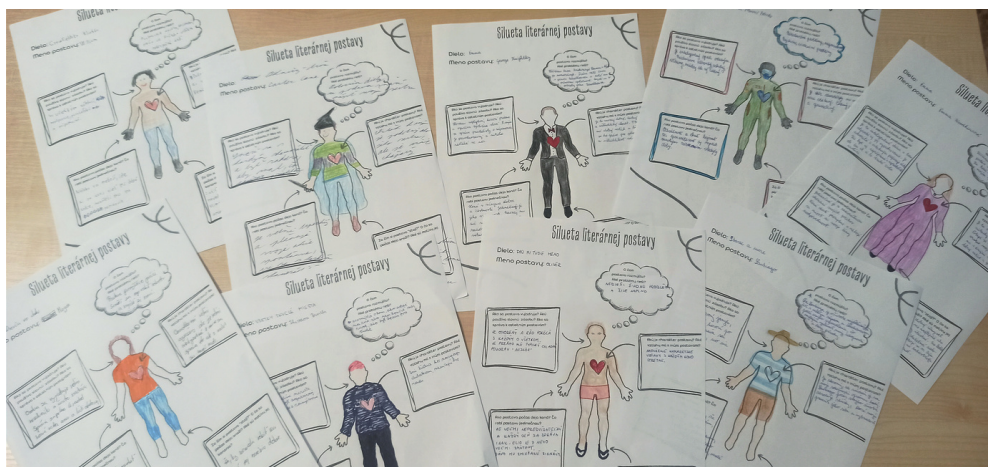
- názov diela
- meno autora
- postavy
- miesto deja

Vnútrotná kompozícia:

- úvod
- zápleтка
- vyvrcholenie
- (obrat)
- rozuzlenie

SILUETA LITERÁRNEJ POSTAVY

Ciele:

- komplexne premýšľať o postave

Cieľová skupina:

- II. stupeň ZŠ, SŠ

Pomôcky:

- text, kniha, pracovný list - silueta literárnej postavy

Využitie:

- po prečítaní textu, diela

Postup:

Skvelou aktivitou, ako povzbudiť žiakov premýšľať o postave komplexne je silueta literárnej postavy.

- Žiaci si môžu nakresliť vlastnú alebo im rozdáme pripravenú šablónu.
- Úlohou žiakov je odpovedať na otázky pri jednotlivých častiach tela::

Hlava

O čom postava rozmýšľa? Aké problémy rieši?

Ústa

Ako sa postava vyjadruje? Akú používa slovnú zásobu? Ako sa správa k ostatným postavám?

Srdce

Aký je charakter postavy? Aké má vzťahy s ostatnými postavami?

Ruky

Ako postava počas deja koná? Čo robí postavu jedinečnou?

Nohy

Za čím si postava „stojí“? O čo sa počas deja snaží? Aké sú motívy jej konania?

ČITATEĽSKÉ KRUHY

Ciele:

- zlepšiť porozumenie textu
- rozvoj viacerých čitateľských schopností
- rozšírenie slovnej zásoby
- zlepšenie spolupráce v skupinách

Cieľová skupina:

- II. stupeň ZŠ, SŠ

Pomôcky:

- text, kniha, kartičky s úlohami

Využitie:

- počas čítania textu na hodine

Postup:

Žiaci sú rozdelení do skupín. Každý v skupine má inú úlohu - počet úloh závisí od počtu žiakov v jednej skupine a náročnosti.

Úlohy:

ČITATEĽ:

číta text nahlas a zreteľne ostatným členom skupinky.

MAJSTER SLOVA:

hľadá v texte neznáme slová, hľadá umelecké prostriedky.

MAJSTER UMELEC:

počas čítania textu tvorí ilustráciu, môže byť aj abstraktná, môže vyjadrovať pocit či náladu.

MAJSTER OTÁZOK:

počas čítania textu píše otázky do diskusie.

SUMARIZÁTOR:

Na konci diskusie zhrnie hlavné body, určuje literárny druh, žáner a formu prečítaného textu, hlavnú myšlienku

VEDÚCI DISKUSIE:

riadi diskusiu, dáva pozor, aby mal každý priestor na vyjadrenie svojich názorov, snaží sa zapojiť všetkých, povzbudzuje

ZBERAČ KULTÚRY:

hľadá rozdiely a podobnosti medzi vlastnou kultúrou a spoločenskou situáciou a tou v texte

KONEKTOR:

hľadá spojenia medzi čítaným textom a reálnym životom - je dielo relevantné aj dnes?

BOOK REPORT

Citát:
„Naše nedostatky sú to, čo máš robiť dôležitejšiu prácu než iných.“

Hlavná myšlienka:
Byť sa je nebezpečná, ubližuje nám aj osobným.

Môj názor:
Emma pôsobí ako normálne dieťa, no v skutočnosti sa len snaží ponača svoje pocity. Pôsobí som sa omnoho podobnejšie.

Postavy:
Emma Woodhouse
Mr. Knightley
Nanny
Frank Churchill
Jane Fairfax
Miss Bates
Mr. Elton...

Miesto deja:
Anglicko v 19. storočí
→ Highbury

Pocity:
bolo to príjemné čítanie :)

Hodnotenie:
★★★★☆

Prekvapenie:
že Frank a Jane boli takí milí

Odporúčanie:
prečítaj, kto má rád historické romány a posadnú napätím!

Názor:
Emma
Autor: Jane Austen

Konflikt:
Emma svoje ľahomyseľnosti ukazuje ľuďom, ktoré si pripúšťať nechce, pocity a utrpenie tým spôsobom blýskajú.

Riešenie:
Emma si uvedomí, že chýba a pociťuje, ako je plnou snivostí, ktorá sa s Frankom a Jane stáva priateľkou.

Ciele:

- vedieť komplexne zhrnúť dielo
- vedieť vyjadriť svoj názor na prečítané dielo

Cielová skupina:

- II. stupeň ZŠ, SŠ

Pomôcky:

- pracovný list - book report

Využitie:

- po prečítaní diela ako komplexná recenzia

Postup:

Book report slúži ako forma knižnej recenzie. Upevňuje vedomosti o diele, ale zároveň necháva priestor na vlastný názor a hodnotenie.

Časti book report:

- autor a názov diela
- ilustrácia obálky (nemusi byť reálna, môže byť vymyslená)
- obľúbený citát z diela
- hlavná myšlienka
- môj názor
- postavy
- miesto deja
- konflikt a jeho riešenie
- pocity z diela
- hodnotenie (na škále 1-5)
- prekvapenie - čo bolo v diele prekvapivé
- odporúčanie - komu by som knihu odporučil

Citát:
„Viem, že ma nemáš rád, ale v seba viem, ktorá je moja rozprávačka.“

Hlavná myšlienka:
PRVA LÁSKA A PRETEŽKY SŮVISIAČE

Môj názor:
KRAJIN PRÍBEH O PRÁZDNOSTI A ZDROUŽENÍ, HOČI TROCHU PREDVÍDATEĽNÝ

Postavy:
Monique Connelly, Loreano, Mami, Damián, Joana, Mami, Papi...

Miesto deja:
IRSKO, 21. ST.

Pocity:
OBČAS POCITY ŽALOSTI, ŽE MÁM POSADNÝ, INAK SA MI TO ČITÁ DOBRE, ČAKÁ SA SOU VÍAC

Hodnotenie:
★★★★☆

Prekvapenie:
NIČ MA V DIELE NEPREKVAPILO

Odporúčanie:
NÁSLEDNÝM ČITATEĽOM

Názor:
NORMAN
CUDIA
Autor: S. ROONEY

Konflikt:
COMEL SA STALE ZDROUŽENÍ SI OJOM KRYMIA, TERA TÝM TOHO ŽEŽEKI -> M.

Riešenie:
C. A. M. ZDROUŽENÍ VŠETCI PRÁZDNOSTI A ZDROUŽENÍ SA

II. ČASŤ

PRÍLOHY

Čítanie medzi riadkami - stopy

Story Map

Postavy

Názov

Autor

Miesto

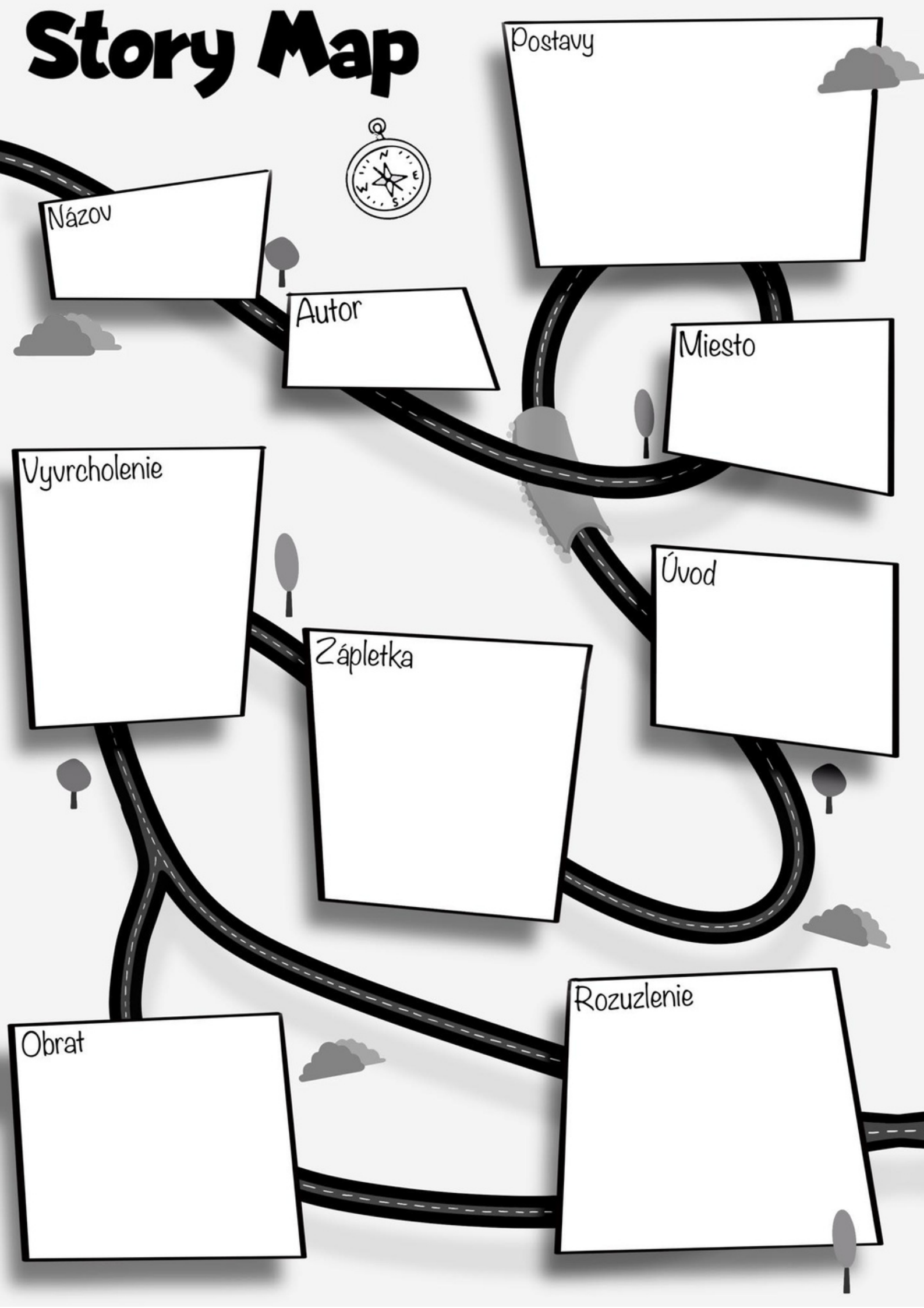
Vyvrcholenie

Úvod

Zápletká

Obrat

Rozuzlenie

Story Map

Characters

Book title

Author

Setting

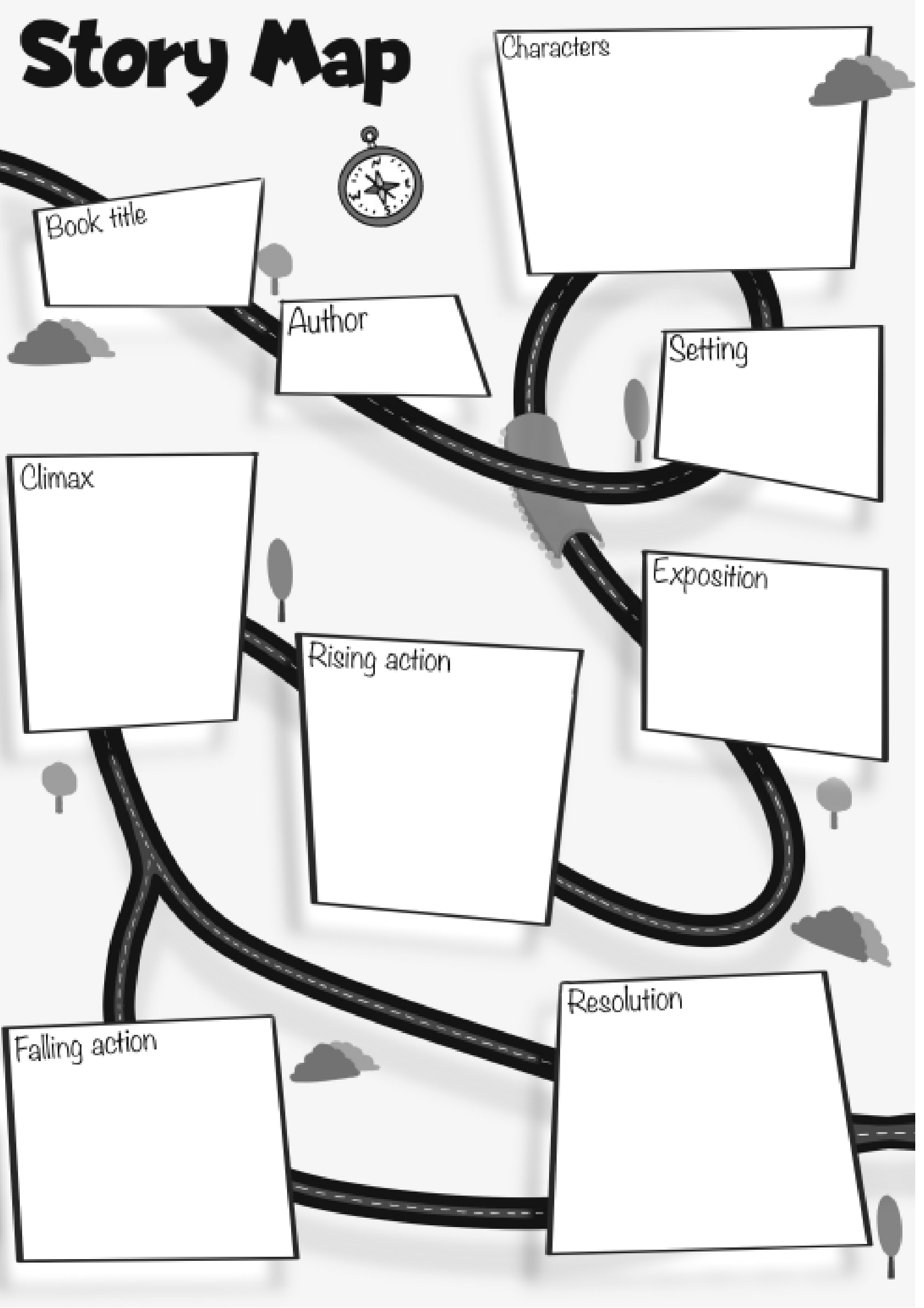
Climax

Exposition

Rising action

Resolution

Falling action

Story Map

Postavy

Názov

Autor

Miesto

Vyvrcholenie

Zápleтка

Úvod

Obrat

Rozuzlenie

Story Map

Characters

Book title

Author

Setting

Climax

Rising action

Exposition

Falling action

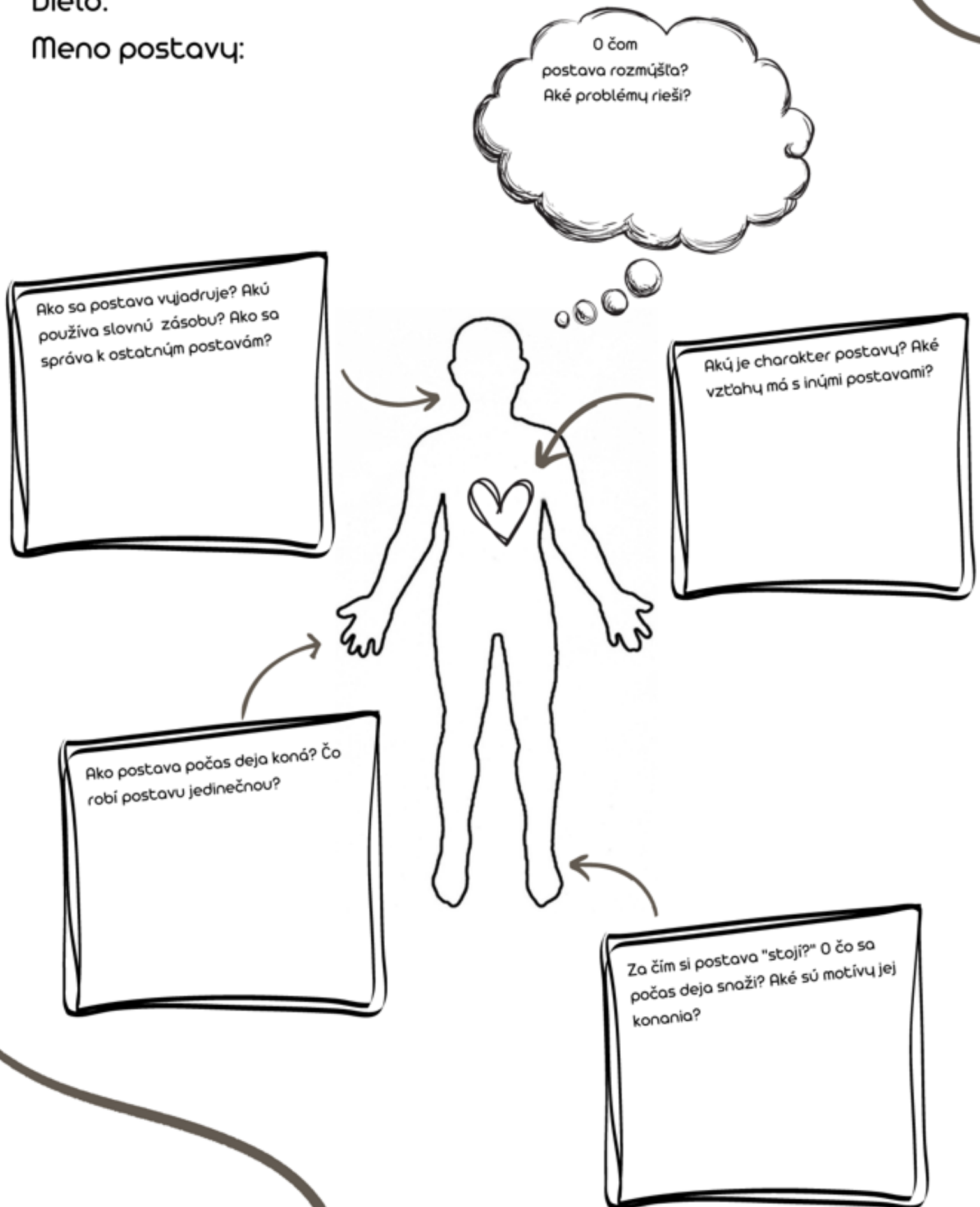
Resolution

Siluetu literárnej postavy

Dielo:

Meno postavy:

Character Silhouette

Book title:

Character:

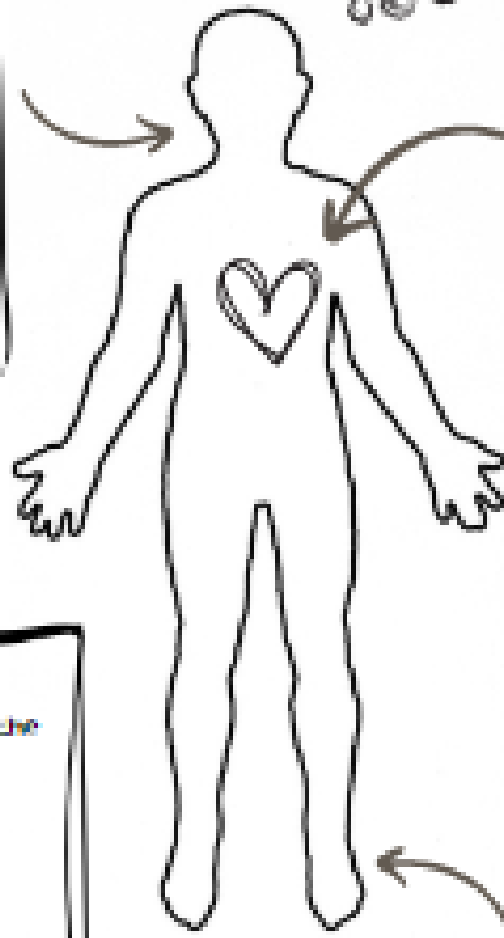
What's on the character's mind? What kind of problems is the character dealing with?

How does the character express themselves? What vocabulary do they use? How do they behave towards other characters?

What is the character's personality like? What kind of relationships does the character have with other characters?

How does the character act during the story? What makes the character unique?

What does the character stand for? What is the character striving for? What are the motives behind their actions?

Čítacie kruhy - karty s úlohami (predná strana)

ČITATEĽ

VEDÚCI DISKUSIE

MAJSTER SLOVA

MAJSTER UMELEC

MAJSTER OTÁZOK

ZBERAČ KULTÚRY

KONEKTOR

SUMARIZÁTOR

^vČítacie kruhy - karty s úlohami (zadná strana)-

ČITATEĽ:

číta text nahlas a zreteľne ostatným členom skupinky

VEDÚCI DISKUSIE:

riadi diskusiu, dáva pozor, aby mal každý priestor na vyjadenie svojich názorov, snaží sa zapojiť všetkých, povzbudzuje

MAJSTER SLOVA:

hľadá v texte slová, ktoré nepozná a nerozumie im, hľadá umelecké prostriedky

MAJSTER UMELEC:

počas čítania textu tvorí ilustráciu, môže byť aj abstraktná, môže vyjadrovať pocit či náladu

MAJSTER OTÁZOK:

počas čítania textu píše otázky do diskusie - napr. o téme, postavách, deji, štýle písania a podobne.

ZBERAČ KULTÚRY:

hľadá rozdiely a podobnosti medzi vlastnou kultúrou a spoločenskou situáciou a tou v texte

KONEKTOR:

hľadá spojenia medzi čítaným textom a reálnym životom - je dielo relevantné aj dnes?

SUMARIZÁTOR:

Na konci diskusie zhrnie hlavné body, určuje literárny druh, žáner a formu prečítaného textu, hlavnú myšlienku

Reading circles - task cards (front side)

THE READER

THE DISCUSSION
DIRECTOR

THE WORD
WIZARD

THE ARTIST

THE QUESTION
WRITER

THE CULTURE
COLLECTOR

THE CONNECTOR

THE SUMMARIZER

Reading circles - task cards (back side)

THE READER

reads the text aloud to the other members of the group.

THE DISCUSSION DIRECTOR:

facilitates the discussion, ensures that everyone has the opportunity to express their opinions, tries to involve everyone.

THE WORD WIZARD:

looks for new and unknown words, looks for artistic devices.

THE ARTIST:

creates an illustration to express emotions or mood of the text. The illustration can be abstract.

THE QUESTION WRITER:

writes questions for discussion - for example, about the topic, plot characters, writing style,...

THE CULTURE COLLECTOR:

looks for differences and similarities between their own culture and the social situation and the one portrayed in the text.

THE CONNECTOR:

looks for connections between the text being read and real life - is the text still relevant today?

THE SUMMARIZER:

summarizes the main points of the discussion, determines the literary genre, style, and form of the text read, and captures the main idea

Citát:

Hlavná myšlienka:

Môj názor:

Postavy:

Názov:

Konflikt:

Miesto deja:

Názov:

Autor:

Riešenie:

Pocity:

Prekvapenie:

Hodnotenie:

Odporúčanie:

Quote:

Main idea:

My opinion:

Characters:

Illustration:

Conflict:

Setting:

Title: _____

Author: _____

Solution:

Emotions:

Surprise:

Rating:

Recommendation::

Citát:

Hlavná myšlienka:

Môj názor:

Postavy:

Miesto deja:

Pocity:

Hodnotenie:

Illustrácia

Názov: _____

Autor: _____

Konflikt:

Riešenie:

Prekvapenie:

Odporúčanie:

Quote:

Main idea:

My opinion:

Characters:

Setting:

Illustration:

Title: _____

Author: _____

Conflict:

Solution:

Emotions:

Rating:

Surprise:

Recommendation::

„EXISTUJE TOĽKO KNÍH, ŽE
NEMÁ ZMYSEL ČÍTAŤ TIE,
KTORÉ NÁS NUDIA.“
– GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

@ucitelka_slovinciny

REALIZÁCIU PROJEKTU PODPORIL

PARTNERI KOMENSKÉHO INŠTITÚTU

